İsrail'in Batı Şeria'yı İlhak Girişimleri: Uluslararası Hukukun İhlali ve Sonuçları

Giriş

Ortadoğu'nun en kadim ve karmaşık sorunlarından biri olan İsrail'in Filistin işgali, onlarca yıldır süregelen bir toprak, egemenlik ve kimlik mücadelesidir. Bu çatışmanın merkezinde yer alan işgal altındaki Filistin topraklarının statüsü, uluslararası hukukun temel prensipleri açısından sürekli bir sınama alanı teşkil etmektedir. Son olarak, İsrail parlamentosu Knesset'in 23 Temmuz 2025 tarihli Batı Şeria'ya egemenlik uygulama kararı, bölgedeki gerilimi tırmandırma ve işgalci Siyonist zihniyetinin barış umutlarını daha da zayıflatma potansiyeli taşımaktadır. Bu gelişme, uluslararası hukukun işgal ve ilhak konusundaki hükümlerini yeniden gündeme getirmiştir. Ayrıca, küresel hukuk düzeninin tek taraflı girişimler karşısındaki direnci sorgulanmaktadır.

Bu analiz, İsrail'in Batı Şeria'ya yönelik ilhak çağrısını; uluslararası hukukun temel ilkeleri, ilgili Birleşmiş Milletler kararları ve Uluslararası Adalet Divanı'nın içtihatları ışığında kapsamlı biçimde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, öncelikle işgal ve ilhak kavramları arasındaki hukuki ayrım ortaya konacak, ardından Batı Şeria'nın tarihsel ve güncel statüsü incelenecektir. Knesset'in son kararının içeriği ve motivasyonları ele alındıktan sonra, bu ilhak girişiminin uluslararası hukuka aykırılığı detaylandırılacaktır. Son olarak, küresel aktörlerin tepkileri ve ilhakın iki devletli çözüm üzerindeki etkileri analiz edilerek, uluslararası yargı mekanizmalarının işlevselliği ve uluslararası hukukun karşı karşıya kaldığı sınamalar değerlendirilecektir.

Batı Şeria'nın Statüsü ve Jeopolitik Konumu

Batı Şeria, 1967 Arap-İsrail Savaşı'nın ardından İsrail'in fiili kontrolüne geçen ve uluslararası hukukta "işgal altındaki Filistin toprakları" olarak tanımlanan stratejik bir bölgedir. Bu statü, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) çok sayıda kararı ve Uluslararası Adalet Divanı'nın (UAD) içtihatlarıyla pekiştirilmiştir[1]. İsrail'in bu topraklardaki varlığı, özellikle Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'ne tabidir. Bu sözleşme, işgalci gücün demografik yapıyı değiştirmesini, kaynakları sömürmesini ve kalıcı egemenlik iddia etmesini yasaklar. 1967'den bu yana Batı Şeria'da inşa edilen ve genişletilen Yahudi yerleşim birimleri, uluslararası hukuka göre yasa dışı kabul edilmekte ve işgalin geçici niteliğini ihlal etmektedir. Bu yerleşimler, Filistin toprak bütünlüğünü zedeleyerek iki devletli çözümün uygulanabilirliğini ve bağımsız bir Filistin Devleti'nin kurulmasını ciddi biçimde engellemektedir[2].

Coğrafi olarak Ürdün Nehri'nin batı yakasında konumlanan Batı Şeria, kuzey, batı ve güneyden İsrail Devleti ile çevrili olup, doğuda Ürdün Haşimi Krallığı ile sınır komşusudur. Bu stratejik konum, bölgeye hem işgal rejimi İsrail hem de Filistinliler açısından hayati bir jeopolitik önem kazandırmaktadır. İsrail açısından Batı Şeria, ülkenin savunma stratejileri için kritik bir "tampon bölge" işlevi görmekte, Kudüs'ün güvenliğini doğrudan etkilemekte ve önemli su kaynaklarına erişim açısından vazgeçilmez bir alan olarak değerlendirilmektedir. Filistinliler için ise Batı Şeria, gelecekteki bağımsız ve egemen devletlerinin kalbi, kültürel ve tarihi miraslarının merkezi konumundadır. Dolayısıyla, bölgenin nihai statüsü, İsrail-Filistin çatışmasının çözümünde kilit bir rol oynamaktadır[3].

Batı Şeria'nın idari yapısı, 1990'lı yıllarda imzalanan Oslo Anlaşmaları ile belirlenmiş ve karmaşık bir yönetim modelini ortaya çıkmıştır[4]. Bu anlaşmalar çerçevesinde Batı Şeria, A, B ve C bölgelerine ayrılmıştır:

- **A Bölgesi:** Filistin Yönetimi'nin hem sivil hem de güvenlik kontrolüne sahip olduğu alanları kapsar.

- **B Bölgesi:** Filistin Yönetimi'nin sivil kontrolüne sahip olduğu, ancak güvenlik kontrolünün İsrail ve Filistin Yönetimi müşterek kontrol edildiği bölgelerdir.
- **C Bölgesi:** Batı Şeria'nın yaklaşık %60'ını oluşturan ve İsrail'in hem sivil hem de güvenlik kontrolünü elinde tuttuğu alanlardır. Bu bölgeler, aynı zamanda İsrail yerleşim birimlerinin büyük çoğunluğunu barındırmaktadır.

Bu idari ayrım, Filistinlilerin kendi toprakları üzerindeki egemenlik haklarını ciddi şekilde kısıtlamakta ve İsrail'in süregelen işgalini pekiştiren bir yapı sunmaktadır. Özellikle C bölgelerindeki İsrail kontrolü, Filistinlilerin kentsel gelişimini, altyapı projelerini ve doğal kaynaklara erişimini engellemekte; böylece bağımsız ve yaşayabilir bir Filistin Devleti'nin kurulması için gerekli olan coğrafi bütünlüğü ve ekonomik sürdürülebilirliği aşındırmaktadır. Avrupa Birliği'nin 2012 tarihli dahili raporunda da belirtildiği üzere, C bölgelerindeki bu durum, Filistin Devleti'nin inşası önündeki en önemli engellerden biri olarak vurgulanmaktadır ve iki devletli çözümün uygulanabilirliğini zayıflatmakta, bölgedeki gerilimi artırmaktadır [5].

Knesset'in İlhak Çağrısı: Amaç ve İçerik

İşgal rejimi İsrail parlamentosu Knesset'in 23 Temmuz 2025 tarihinde aldığı karar, Batı Şeria'nın nihai statüsüne ilişkin uluslararası tartışmalara yeni ve oldukça kritik bir boyut kazandırmıştır. Knesset'in resmi basın açıklamasında da detaylarıyla belirtildiği üzere, bu karar, özellikle Batı Şeria'nın İsrail tarafından "Yahudiye ve Samarya" olarak adlandırılan bölgelerinin İsrail egemenliği altına alınmasına yönelik güçlü bir çağrıyı içermektedir.[6] Bu terminoloji seçimi, bölgenin antik İsrail Krallığı'nın tarihi ve dini mirasıyla olan bağını vurgulayarak, işgalin sadece siyasi değil, aynı zamanda derin ideolojik ve dini bir temele oturtulma çabasını açıkça ortaya koymaktadır. Karar metninde, bu bölgelerin İsrail'in "ebedi ve bölünmez" topraklarının bir parçası olduğu yönündeki vurgu, uluslararası hukukun işgal altındaki topraklar konusundaki temel prensipleriyle doğrudan bir çelişki yaratmaktadır.

Bu ilhak çağrısının arkasındaki siyasi motivasyonlar çok yönlüdür. İsrail'in 1967'den bu yana Batı Şeria'da sürdürdüğü fiili işgali hukuki ve siyasi olarak kalıcılaştırma, bölgedeki mevcut Yahudi yerleşim birimlerinin statüsünü uluslararası alanda güvence altına alma ve tek taraflı egemenlik iddiasını pekiştirme hedefleri bu motivasyonların başında gelmektedir. Bu adım, İsrail'in uzun süredir devam eden yerleşim politikalarının bir uzantısıdır. Yasa dışı yerleşimlerin inşası ve genişletilmesi, Filistin'in toprak bütünlüğünü bozmakta ve iki devletli çözümü engellemektedir[7]. Knesset'in bu son kararı, yerleşim politikalarının yasal bir zemine oturtulması ve uluslararası toplumun tepkilerine rağmen mevcut fiili durumun kalıcılaştırılması arayışının bir yansımasıdır.

İsrail sağı, Batı Şeria'daki varlığını uluslararası hukukun "işgal" tanımına uymadığını savunarak meşrulaştırma çabası içindedir. Bu yaklaşım, Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin 49(6) Maddesi'nin, İsrail'in Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimleri için uygulandığı ancak benzer demografik değişimlerin yaşandığı Doğu Timor, Batı Sahra, Suriye-Lübnan ve Vietnam-Kamboçya gibi diğer örneklerde aynı hassasiyetin gösterilmediği argümanına dayanmaktadır. Bu durum, İsrail'e yönelik bir "çifte standart" uygulandığı iddialarını güçlendirmektedir. Örneğin, Fas'ın Batı Sahra'daki yerleşim politikaları ve ABD'nin bu egemenliği tanıması, İsrail'in Batı Şeria üzerindeki egemenlik iddiaları için bir emsal olarak sunulmaktadır. Benzer şekilde, Lübnan'daki Suriyeli yerleşimciler ve Kamboçya'daki Vietnamlı yerleşimciler örnekleri üzerinden, uluslararası toplumun bu durumlarda "işgalci" veya "yerleşimci" kavramlarını kullanmaktan kaçınması, İsrail'e karşı farklı bir tutum sergilendiği iddialarını desteklemektedir [8].

Knesset'in ilhak çağrısı, İsrail'in güvenlik ve demografik kaygılarıyla bağlantılı olsa da işgalci gücün işgal ettiği topraklar üzerinde egemenlik iddia edemeyeceği ve demografik yapıyı değiştiremeyeceği yönündeki uluslararası hukuk hükümlerine açıkça aykırıdır. Bu tek taraflı adım, barış sürecini karmaşıklaştırmakta ve uluslararası hukukun üstünlüğüne ciddi bir meydan okuma teşkil etmektedir. İsrail'in bu kararı, aynı zamanda, ABD'nin Batı Şeria'nın statüsüne yönelik değişen yaklaşımlarından da cesaret almaktadır; zira Pompeo Doktrini gibi yaklaşımlar, Yahudi yerleşimlerini barışın önünde bir engel olarak görmemektedir. Bu bağlamda, Knesset'in ilhak çağrısı, sadece bir iç siyaset hamlesi olmaktan öte, bölgesel ve küresel ölçekte geniş yankılar uyandıracak, uluslararası hukukun geleceği ve İsrail-Filistin çatışmasının çözümü

üzerindeki etkileri açısından derinlemesine incelenmesi gereken bir gelişmedir.

İlhak Çağrısının Uluslararası Hukuka Aykırılığı: Temel Hukuki Dayanaklar

Knesset'in Batı Şeria'nın belirli bölgelerini ilhak etme yönündeki çağrısı, uluslararası hukukun temel prensipleri, yerleşik normları ve uluslararası yargı organlarının kararlarıyla derinlemesine çelişmektedir. Bu girişim, uluslararası sistemin istikrarını ve devletlerarası ilişkilerin temelini oluşturan hukuki çerçeveyi doğrudan tehdit etmektedir.

- **Uluslararası Hukukun Genel Prensipleri**

Uluslararası hukukun en temel ve evrensel kabul görmüş prensiplerinden biri, Birleşmiş Milletler Şartı'nın 2. maddesinin 4. fıkrasında açıkça ifade edilen, devletlerin toprak edinmek amacıyla güç kullanmaktan veya tehdidinden kaçınmasıdır. Bu ilke, 'güç kullanılarak toprak edinilemezliği' (non-acquisition of territory by force) olarak bilinir ve uluslararası teamül hukukunun 'jus cogens' (buyurucu hukuk) niteliğindeki normlarından biri olarak kabul edilir.[9] Bu, hiçbir devletin, askeri güç kullanarak ele geçirdiği bir toprak parçası üzerinde hukuken geçerli bir egemenlik iddia edemeyeceği veya bu toprakları ilhak edemeyeceği anlamına gelir. İsrail'in 1967 Arap-İsrail Savaşı sonrası Batı Şeria'yı fiili kontrolü altına alması, uluslararası toplum tarafından geniş çapta bir "işgal" olarak tanımlanmıştır. İşgal hukuku, işgalci gücün işgal ettiği topraklar üzerinde geçici bir idari yetkiye sahip olduğunu, ancak bu toprakların egemenliğini kazanamayacağını ve demografik yapısını değiştiremeyeceğini öngörür[10]. Dolayısıyla, Knesset'in ilhak çağrısı, bu temel prensibi ve işgal hukukunun bağlayıcı hükümlerini açıkça ihlal etmektedir.

- **Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararları**

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK), uluslararası barış ve güvenliğin korunmasından sorumlu ana organ olarak, İsrail-Filistin çatışması ve işgal altındaki toprakların statüsü hakkında çok sayıda bağlayıcı karar almıştır. Bu kararlar, Knesset'in ilhak çağrısının uluslararası hukuka aykırılığını pekiştiren önemli hukuki dayanaklardır:

- **242 Sayılı Karar (1967):** 1967 Savaşı'nın hemen ardından kabul edilen bu dönüm noktası niteliğindeki karar, "toprakların savaş yoluyla edinilemezliği" ilkesini vurgulamış ve İsrail'in "yakın zamanda işgal ettiği topraklardan" çekilmesi gerekliliğini belirtmiştir[11]. Bu karar, Batı Şeria'nın işgal altında olduğunu ve İsrail'in bu topraklar üzerinde kalıcı egemenlik iddia edemeyeceğini uluslararası hukuken teyit etmiştir.
- **338 Sayılı Karar (1973):** 1973 Arap-İsrail Savaşı sonrası kabul edilen bu karar, 242 sayılı kararın tam olarak uygulanması çağrısını yinelemiş ve taraflar arasında adil ve kalıcı bir barışa ulaşmak için müzakerelerin derhal başlatılması gerektiğini vurgulamıştır[12]. Bu kararlar, tek taraflı ilhak girişimlerinin barışçıl çözüm sürecini baltalayacağını ve uluslararası hukukun öngördüğü müzakere temelli çözüme aykırı olduğunu göstermektedir.

- **2334 Sayılı Karar (2016):** İsrail'in Batı Şeria'daki yerleşim politikaları, Filistin toprak bütünlüğünü parçalayarak iki devletli çözümün coğrafi temelini zayıflatmakta ve bağımsız bir Filistin Devleti'nin yaşayabilirliğini ciddi biçimde tehdit etmektedir[13]. Bu durum, uluslararası hukukta yasa dışı kabul edilen yerleşimlerin, iki devletli çözümün uygulanabilirliğini ciddi şekilde tehlikeye attığını açıkça göstermektedir. Knesset'in ilhak çağrısı, bu kararın hükümlerini doğrudan ihlal etmekte ve yasa dışı yerleşimlerin hukuki statüsünü değiştirmeye yönelik bir girişim olarak uluslararası hukuka aykırıdır. Bu karar, yerleşim faaliyetlerinin uluslararası hukukun ihlali olduğunu ve barışın önünde bir engel teşkil ettiğini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

- **Uluslararası Adalet Divanı'nın Duvar Kararı (2004)**

Uluslararası Adalet Divanı (UAD), 2004 yılında İsrail'in işgal altındaki Filistin topraklarında inşa ettiği duvarın hukuki sonuçlarına ilişkin istişari görüşünde, İsrail'in Batı Şeria'da "işgalci güç" statüsünü teyit etmiştir. Divan, duvarın inşasının ve ilgili rejimin uluslararası hukuka aykırı olduğunu, Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkını ihlal ettiğini ve İsrail'in Dördüncü Cenevre Sözleşmesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini belirtmiştir[14]. Bu karar, ilhak girişiminin hukuki geçersizliğini ve uluslararası hukukun işgal altındaki topraklara ilişkin katı kurallarını destekleyen güçlü bir emsal teşkil etmektedir. Divan, işgalci gücün işgal ettiği topraklarda kalıcı değişiklikler yapamayacağını ve bu tür eylemlerin uluslararası hukuka aykırı olduğunu vurgulamıştır.

- **Filistin Halkının Kendi Kaderini Tayin Hakkı**

- Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkı, uluslararası hukukun ve Birleşmiş Milletler sisteminin en temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu hak, yalnızca Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 67/19 sayılı kararıyla değil, aynı zamanda çok sayıda BM belgesi ve uluslararası sözleşme ile de defalarca teyit edilmiştir. Filistin, devlet olmanın tüm kriterlerini büyük ölçüde karşılamasına rağmen, İsrail'in süregelen işgali ve Knesset'in ilhak çağrısı nedeniyle, coğrafi olarak bütünleşmiş ve yaşanabilir bir devlet kurma imkanından mahrum bırakılmaktadır. Bu durum, Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkının fiilen engellenmesi anlamına gelmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun ilgili kararlarında, Filistin halkının bağımsız bir devlet kurma hakkı ve bu hakkın ihlal edilmemesi gerektiği açıkça vurgulanmıştır. Özellikle 67/19 sayılı karar, Filistin'in BM'de "üye olmayan gözlemci devlet" statüsünü tanıyarak, uluslararası toplumun Filistin'in devletleşme sürecine verdiği desteği göstermektedir. Ayrıca, bu kararlar, ulusların yabancı boyunduruğa ve sömürgeciliğe karşı direnme hakkının, temel insan haklarının ayrılmaz bir parçası olduğunu ve BM Şartı'yla tam uyumlu olduğunu belirtmektedir[15]. Sonuç olarak, İsrail'in ilhak girişimleri ve işgal politikaları, yalnızca Filistin'in devletleşme sürecini değil, aynı zamanda uluslararası hukukun temel ilkelerinden biri olan kendi kaderini tayin hakkını da doğrudan ihlal etmektedir. Bu ihlaller, Filistin halkının uluslararası toplum nezdinde tanınan haklarının hayata geçirilmesini engellemekte ve bölgedeki barış umutlarını zayıflatmaktadır.

- **Uluslararası Adalet Divan'ın 19 Temmuz 2024 Tarihli İstişari Görüş**

Uluslararası Adalet Divanı (UAD), 19 Temmuz 2024 tarihinde, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun talebi üzerine, İsrail'in Doğu Kudüs de dâhil olmak üzere İşgal Altındaki Filistin Topraklarındaki politika ve uygulamalarından kaynaklanan hukuki sonuçlara ilişkin istişari görüşünü açıklamıştır[16]. Bu görüş, İsrail'in Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkını sürekli ihlak etmesinin, 1967'den bu yana işgal altında tuttuğu Filistin topraklarını, kutsal Kudüs şehrinin demografik yapısını, karakterini ve statüsünü değiştirmeye yönelik tedbirler de dâhil olmak üzere, uzun süreli işgalinin, sömürgeleştirmesinin ve ilhak etmesinin hukuki sonuçlarını ele almıştır. Ayrıca, İsrail'in ilgili ayrımcı yasaları ve tedbirlerinin hukuki sonuçları ile bu politika ve uygulamaların işgalin hukuki statüsü üzerindeki etkisi, tüm devletler ve BM açısından hukuki sonuçları da Divan tarafından değerlendirilmiştir.

Divan, İsrail'in Filistin topraklarındaki varlığının uluslararası hukuka aykırı olduğunu ve bu yasa dışı eyleme bir an önce son vermesi gerektiğini açıkça belirtmiştir. Görüşte, Filistin topraklarında tüm gerçek ve tüzel kişilere verilen zararın tazmin edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, tüm devletlerin İsrail'in Filistin topraklarındaki yasa dışı varlığından kaynaklanan durumu yasal olarak tanımama, bu durumun

sürdürülmesine yardım ve destek vermeme yükümlülüğü altında olduğu ifade edilmiştir. Birleşmiş Milletler de dâhil olmak üzere uluslararası kuruluşların da benzer biçimde İsrail'in Filistin topraklarındaki yasa dışı varlığından kaynaklanan durumu yasal olarak tanımama yükümlülüğü bulunmaktadır. UAD, İsrail'in politika ve uygulamalarının uluslararası hukuku ihlal ettiğini ve bu eylemlerin sürdürülmesinin haksız fiil teşkil ettiğini gerekçeli olarak belirtmiştir. Bu güncel görüş, Knesset'in ilhak çağrısının uluslararası hukuktaki geçersizliğini ve bu tür bir adımın yaratacağı ciddi hukuki ve siyasi sonuçları bir kez daha gözler önüne sermektedir. Divan, uluslararası barış ve güvenliğe tehdit oluşturmaya devam eden bu çatışmaya bir an önce son verilmesinin ve böylece bölgede adil ve kalıcı bir barışın tesis edilmesi için BM'nin çabalarını iki katına çıkarmasının acil bir ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır[17].

İsrail'in uluslararası hukuktaki yükümlülüklerini ihlal ederek işgal altındaki bölgelerdeki fiili durumunu sağlamlaştırma politikası, barış sürecini bir çıkmaza sokmuştur. Bu durum, Filistinlilerin ayrımcılığa ve istikrarsızlığa maruz kalmasına neden olmakta, işgal altındaki bölgelerde hukuk sisteminin ikili bir yapıya dönüşmesine yol açmaktadır. İsrail'in yasa dışı yerleşim faaliyetleri, uluslararası toplum tarafından tanınmamalıdır. Filistin'in diplomatik yolla bağımsızlık elde edemeyeceği inancı, alternatif işgalden kurtulma stratejilerine yönelik halk desteğinin artmasına yol açabileceği gibi, bölgedeki şiddet ve silahlı direnişin yeniden yükselmesine de zemin hazırlayabilir. Bu nedenle, başkenti Kudüs olan bağımsız, coğrafi olarak bütünleşmiş bir Filistin devletinin kabul edilmesi, Orta Doğu'da barışı sağlamak için elzem bir unsurdur.

İlhak Girişiminin Küresel Yansımaları

Knesset'in Batı Şeria'nın belirli bölgelerini ilhak etme çağrısı, uluslararası hukukun temel prensiplerine meydan okuyan, çok taraflı diplomasi ve barış çabalarını derinden sarsan bir gelişme olarak yankı bulmuştur. Bu tek taraflı adım, uluslararası toplumun geniş çaplı kınamalarına yol açarken, iki devletli çözümün ve Filistin devletinin coğrafi bütünlüğünün geri dönülmez biçimde tehlikeye girmesine neden olmuştur. İlhak girişimi, bölgesel istikrarsızlığı artırmakla kalmayıp, barışçıl çözüm arayışlarını ve uluslararası hukukun üstünlüğünü de ciddi biçimde zedelemektedir.

- **Uluslararası Toplumun Tepkileri:**

İsrail'in ilhak çağrısı, uluslararası toplumda farklı düzeylerde ve tonlarda tepkilere yol açmıştır. Birleşmiş Milletler platformunda, Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi ilhakı ve yerleşim faaliyetlerini kınayan çok sayıda karar almış; ancak bu kararlar, özellikle BMGK'daki daimî üyelerin veto yetkisi nedeniyle çoğunlukla uygulanamamaktadır.

Avrupa Birliği (AB), Batı Şeria'nın ilhakını uluslararası hukukun açık bir ihlali olarak değerlendirmiş ve bu yönde atılacak her türlü adımın yasa dışı kabul edileceğini net şekilde belirtmiştir. AB, İsrail'in 1967'den bu yana işgal ettiği Filistin topraklarındaki egemenliğini tanımadığını vurgulamış ve üye devletler ortak açıklamalarla İsrail'i bu adımdan vazgeçmeye çağırmıştır. AB, bu çağrısı ile uluslararası hukuka ve iki devletli çözüm vizyonuna bağlılığını açıkça ortaya koyarak tutarlı ve hukuken meşru bir duruş sergilemektedir[18].

İngiltere, Fransa ve Almanya gibi Avrupa'nın önde gelen ülkeleri ise, diplomatik kanallar aracılığıyla derin endişelerini dile getirmiş ve İsrail'i uluslararası hukuka uymaya, tek taraflı adımlardan kaçınmaya davet etmiştir. Bu ülkeler, AB'nin genel çizgisine paralel bir tutum sergilemekle birlikte, zaman zaman ulusal çıkarları doğrultusunda daha temkinli açıklamalar yapabilmektedir.

Arap Birliği ve İslam İş birliği Teşkilatı (İİT) gibi bölgesel aktörler, İsrail'in Batı Şeria'yı ilhak girişimini en sert ifadelerle kınamış ve Filistin halkının meşru haklarına, özellikle de başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız bir Filistin Devleti'nin kurulmasına verdikleri desteği bir kez daha güçlü biçimde vurgulamışlardır. Her iki kuruluş da yayımladıkları ortak bildiriler ve düzenledikleri zirve kararlarıyla, ilhakın yalnızca Filistinlilerin haklarını ihlal etmekle kalmayıp, bölgedeki gerilimi tırmandıracağı, şiddet ve istikrarsızlığı artıracağı ve barış sürecini tamamen çıkmaza sokacağı uyarısında bulunmuştur. Ayrıca, bu tür tek taraflı adımların uluslararası barış ve güvenliğe yönelik ciddi bir tehdit oluşturduğunu ve uluslararası hukukun temel prensiplerini açıkça ihlal ettiğini belirtmişlerdir. Bu net ve kolektif tavır, Arap ve İslam dünyasının Filistin meselesinde ortak bir duruş sergilediğini göstermektedir[19].

- **Türkiye'nin Batı Şeria İlhakına Yönelik Tepkisi**

Türkiye Cumhuriyeti, İsrail Meclisi'nde oylanan ve işgal altındaki Batı Şeria'nın İsrail tarafından ilhakını öngören kararı, uluslararası hukuk açısından hükümsüz ve geçersiz bir adım olarak değerlendirmiştir. Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, Batı Şeria'nın Filistin toprağı olduğu ve 1967'den bu yana İsrail'in işgali altında bulunduğu açıkça ifade edilmiştir. Türkiye, İsrail'in ilhak yönündeki her türlü girişimini, barış sürecini baltalamaya yönelik gayrimeşru ve provokatif bir eylem olarak nitelendirmiştir. Ayrıca, Netanyahu hükümetinin şiddet politikaları ve hukuka aykırı uygulamalarının bölgesel güvenlik ve uluslararası düzen açısından ciddi bir tehdit oluşturduğu vurgulanmıştır. Türkiye, "soykırımcı İsrail'in saldırganlığına karşı gecikmeksizin bağlayıcı ve caydırıcı önlemler alınması" ve "uluslararası sistemin hukuki ve ahlaki yükümlülüklerinin etkin biçimde yerine getirilmesi" çağrısında bulunarak, Filistin davasına olan desteğini ve uluslararası hukuka bağlılığını bir kez daha teyit etmiştir[20].

- **ABD'nin Rolü ve Etkisi**

İsrail'in Batı Şeria'daki ilhak kararı, uluslararası hukuka aykırı bir adım olarak değerlendirilirken, Amerika Birleşik Devletleri'nin bu süreçteki tutumu bölgesel dengeler açısından belirleyici bir rol oynamaktadır. ABD'nin İsrail ile olan stratejik ortaklığı, Washington'ın bu konuda net bir pozisyon almasını zorlaştırmakta ve politikalarını karmaşıklaştırmaktadır.

Trump yönetimi döneminde geliştirilen "Yüzyılın Planı" (Peace to Prosperity), Filistin-İsrail sorununa uluslararası hukuku temel almayan, tek taraflı bir çözüm önerisi sunmuştur. Plan, büyük ölçüde İsrail'in taleplerine göre şekillenmiş ve Filistin tarafının temel beklentilerini göz ardı etmiştir. Özellikle Kudüs'ün statüsü, Yahudi yerleşimleri ve mültecilerin geri dönüşü gibi konularda Filistin'in kabul etmeyeceği düzenlemeler içermektedir. Bu süreçte ABD'nin tutumu, bir yandan İsrail'in ilhak girişimlerine destek verirken, diğer yandan uluslararası eleştirileri hafifletmeye çalışması bakımından ikircikli bir nitelik taşımaktadır. İsrail'in ABD ile ilhak konusundaki anlaşmazlığı "teknik bir mesele" olarak nitelendirmesi, bu çabayı yansıtmaktadır. Ancak, ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Nancy Pelosi'nin, ilhakın ABD'nin ulusal güvenlik çıkarlarını zedeleyeceği yönündeki uyarısı, bu yaklaşımın ABD içinde de tartışmalı olduğunu göstermektedir[21].

Trump yönetimi, "Yüzyılın Planı" öncesinde de Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıması ve ABD Büyükelçiliği'ni Tel Aviv'den Kudüs'e taşıması gibi, uluslararası hukuku ve konsensüsü göz ardı eden adımlar atmıştır. Bu politikalar, Filistin'i uluslararası arenada yalnızlaştırmayı ve İsrail'in pozisyonunu güçlendirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca, David M. Friedman'ın büyükelçi olarak atanması ve Jared Kushner ile Jason Greenblatt'ın plan ekibinde yer alması, ABD'nin İsrail yanlısı tutumunu pekiştirmiştir[22].

ABD'nin İsrail'in ilhak kararına yaklaşımı, stratejik ortaklık ile ulusal çıkarlar arasında sürekli bir denge arayışını yansıtmaktadır. "Yüzyılın Planı" ve Trump yönetiminin attığı adımlar, Filistin-İsrail sorununda uluslararası hukukun ve yerleşik teamüllerin göz ardı edildiği, tek taraflı bir dönemi simgelemektedir. Bu gelişmeler, ABD'nin bölgedeki arabuluculuk rolünün sorgulanmasına ve barış çabalarının daha da karmaşık bir hal almasına neden olmuştur.

- **İlhakın Filistin Toplumuna Etkileri: İnsani ve Sosyo-Ekonomik Boyut**

2025 yılı itibarıyla İsrail'in Batı Şeria'daki ilhak ve işgal politikaları, Filistin toplumunun temel hak ve özgürlükleri üzerinde giderek ağırlaşan insani ve sosyo-ekonomik sonuçlar doğurmaktadır. 1 Ocak-21 Temmuz 2025 tarihleri arasında Batı Şeria'da İsrail güçleri tarafından 159 Filistinli öldürülmüş, Doğu Kudüs'te ise ruhsatsız yıkımlar nedeniyle yaklaşık 320 Filistinli—bunların yarısından fazlası çocuk—yerinden edilmiştir. Bu, ayda ortalama 49 kişinin evsiz kaldığı anlamına gelmektedir. Özellikle Doğu Kudüs ve C Bölgesi'nde, İsrail makamlarının neredeyse imkânsız hale getirdiği inşaat ruhsatı politikaları, Filistinlileri kendi evlerini yıkmaya zorlamakta ve bu durum, bölge sakinleri üzerindeki baskının arttığını göstermektedir. Ayrıca, İsrailli yerleşimcilerin su altyapısına yönelik saldırıları, Ramallah vilayetindeki 20 köyde yaklaşık 100.000 Filistinlinin suya erişimini kesintiye uğratmıştır. Yerleşimci şiddeti ve askeri operasyonlar, sadece fiziksel güvenliği değil, aynı zamanda tarım arazileri, hayvancılık ve geçim kaynaklarını da doğrudan tehdit etmektedir. UNOSAT'ın 21 Mayıs 2025 tarihli uydu görüntülerine göre, İsrail güçleri Cenin Kampı'nın %43'ünü, Nur Şems Kampı'nın %35'ini ve Tulkarim Kampı'nın %14'ünü hasara uğratmış veya yok etmiştir. Bu yıkımlar, binlerce kişinin barınma hakkını ihlal etmekte ve toplumsal dokuda kalıcı travmalara yol açmaktadır[23].Sosyo-ekonomik açıdan, ilhak ve işgal uygulamaları Filistin

ekonomisinin sürdürülebilirliğini ve toplumsal dayanıklılığını ciddi biçimde zedelemektedir. Hareket ve ticaret kısıtlamaları, işsizlik oranlarının yükselmesine ve yoksulluğun derinleşmesine yol açarken, özel sektör yatırımlarının önünü tıkamaktadır. Özellikle son aylarda, yerinden edilen ailelerin büyük bir kısmı üç veya daha fazla kez zorla göç etmek zorunda kalmış, yaklaşık %70'i ise mevcut yaşam alanlarında kalamayacaklarını belirtmiştir. Sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim hem güvenlik gerekçeleriyle hem de altyapı yetersizlikleri nedeniyle ciddi şekilde aksamakta; yerinden edilenlerin üçte biri ihtiyaç duyduklarında doktora ulaşamadıklarını bildirmiştir. Ayrıca, çocuklar ve gençler arasında travma, panik atak ve eğitimde ciddi aksamalar gözlenmektedir. Tüm bu koşullar, yalnızca mevcut yaşam standartlarını düşürmekle kalmamakta, aynı zamanda uzun vadede Filistin toplumunun sosyal bütünlüğünü ve bölgesel istikrarı tehdit eden yapısal sorunların derinleşmesine neden olmaktadır.

- **İki Devletli Çözümün Akamete Uğraması**

Knesset'in ilhak çağrısı, iki devletli çözümün uygulanabilirliğini geri dönülmez biçimde tehlikeye atmakta; Batı Şeria'daki yasa dışı yerleşimlerin sürekli genişlemesi ise Filistin devletinin coğrafi bütünlüğünü ve yaşanabilirliğini temelden zedelemektedir. Bu gelişmeler, Filistinlilerin kendi toprakları üzerinde egemenlik kurma ve kendi kaderlerini tayin etme haklarını ciddi şekilde kısıtlamaktadır.

1967 sınırları temelindeki müzakere edilebilir barışın fiilen imkânsız hale gelmesi, ilhakın en vahim sonuçlarından biridir. Uluslararası toplumun büyük bir kısmı tarafından desteklenen bu çözüm, İsrail'in 1967'de işgal ettiği topraklardan çekilmesini ve bu sınırlar temelinde iki bağımsız devletin yan yana, barış içinde yaşamasını öngörmektedir. Ancak ilhak, bu sınırları tek taraflı olarak değiştirmekte ve gelecekteki müzakerelerin temelini ve meşruiyetini ortadan kaldırmaktadır. Bu durum, Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkı ve bağımsız devlet kurma umutlarını derinlemesine zedelemekte, bölgedeki şiddeti ve istikrarsızlığı artırma potansiyeli taşımaktadır. Tek taraflı ilhak, barışçıl çözüm arayışlarını baltalayarak, çatışmanın daha da derinleşmesine, bölgesel gerilimin tırmanmasına ve uzun vadeli bir barışın tesis edilmesinin önündeki engelleri daha da büyütmesine yol açabilir. Bu bağlamda, ilhakın sadece hukuki değil, aynı zamanda siyasi ve insani sonuçları da göz ardı edilemez bir boyuttadır.

Sonuç: İlhak Girişiminin Hukuki Geçersizliği ve Uluslararası Hukukun Sınaması

İsrail Knesset'inin Batı Şeria'nın bazı bölgelerini ilhak etme çağrısı, uluslararası hukukun temel prensiplerine açıkça aykırı bir eylem teşkil etmektedir. Uluslararası hukuk, güç kullanılarak toprak kazanımını kesinlikle yasaklar ve bu tür eylemleri hukuken geçersiz kılar. Birleşmiş Milletler Şartı'nın 2(4) maddesi, devletlerin uluslararası ilişkilerinde herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı tehdit veya güç kullanımından kaçınmalarını emreder. Bu bağlamda, işgal altındaki topraklarda yapılan tek taraflı ilhak girişimleri, uluslararası toplumun büyük çoğunluğu tarafından tanınmamakta ve hukuki bir geçerliliğe sahip olmamaktadır. Uluslararası Adalet Divanı (UAD) ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun ilgili kararları da bu ilkeyi defalarca teyit etmiştir.

Ancak, uluslararası hukukun açık hükümlerine rağmen ilhak girişimleri engellenememektedir. BMGK'daki veto yetkisi ve siyasi irade eksikliği, ihlallerin cezasız kalmasına ve sistemin güvenilirliğinin zedelenmesine yol açmaktadır. Filistin-İsrail sorununa adil ve kalıcı bir çözüm bulunması, uluslararası toplumun ortak sorumluluğudur. Bu sorumluluk, yalnızca ilhak girişimlerini kınamakla sınırlı kalmamalı; uluslararası hukukun ihlallerine karşı somut ve caydırıcı adımlar atılmasını da içermelidir. BMGK'daki veto yetkisinin sınırlandırılması ve uluslararası yargı organlarının etkinliğinin artırılması gibi yapısal reformlar, hukukun üstünlüğünün korunması için gereklidir. Uluslararası toplum, siyasi çıkarların ötesine geçerek, işgalin sona ermesi ve iki devletli çözümün hayata geçirilmesi için kararlı bir irade göstermelidir.

Geleceğin şekillenmesi, uluslararası hukukun siyasi çıkarlara feda edilip edilmeyeceğine bağlıdır. Hukukun üstünlüğü zedelenirse, bölgede istikrarsızlık ve şiddet kaçınılmaz biçimde derinleşecektir. Buna karşılık, uluslararası toplumun ortak ve kararlı iradesiyle işgal sona erdirilip Filistin halkının meşru hakları güvence altına alınabilirse, adil ve kalıcı bir barışın tesisi mümkündür. Bu yalnızca Filistin ve İsrail için değil, tüm bölge ve küresel barış için de kritik önemdedir. Sonuç olarak, adalet ve eşitlik temelinde yükselen bir gelecek, ancak uluslararası hukukun evrensel değerlerine bağlı, ilkeli ve tutarlı bir duruşla inşa edilebilir. Mevcut koşullarda işgal rejimi İsrail'in sürdürdüğü soykırım politikaları göz önünde alındığında bu durumun siyasi ve diplomatik bir perspektifle çözümün imkansız olduğunu gösteriyor.

KAYNAKÇA

A2. Avrupa Birliği. (2012, Ocak). “C Bölgesi ve Filistin Devleti İnşası” Hakkında Dahili Rapor. Filistin Çalışmaları Dergisi, 41(3), 220–223. https://doi.org/10.1525/jps.2012.XLI.3.220

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı 242. (1967, 22 Kasım). https://undocs.org/en/S/RES/242(1967)

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı 338. (1973, 22 Ekim). https://undocs.org/en/S/RES/338(1973)

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı 2334. (2016, 23 Aralık). https://undocs.org/en/S/RES/2334(2016)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararı 67/19. (2012, 29 Kasım). Status of Palestine in the United Nations. https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-196558/

Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi (OCHA). (2025, 24 Temmuz). “İnsani Durum Güncellemesi #308|Batı Şeria”. https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-308-west-bank

Burns, J. & Perugini, N. (2016). Oslo Sınırlarını Çözmek. In J. Manna & S. Storihle (Eds.), İyilik Rejimi (s. 40). [PDF]

Çakmak, D. (2023). İsrail Sağının Batı Şeria’nın Statüsüne Dair Hukuki Yaklaşımını Anlamak. Tesam Akademi Dergisi, 10(1), 1-22.

Dördüncü Cenevre Sözleşmesi. (1949, 12 Ağustos). Savaş Zamanında Sivillerin Korunmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesi, md. 49. https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/geneva-convention-relative

Fokus+. (2025, 24 Temmuz). AB: Batı Şeria'nın İlhakı Uluslararası Hukukun İhlali Olur. https://www.fokusplus.com/dunya/ab-bati-serianin-ilhaki-uluslararasi-hukukun-ihlali-olur

Gürseler, C. (2021). Filistin-İsrail Sorununda Trump’ın Fait Accompli Girişimi: “Yüzyılın Planı”. Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi, 9(2), 384.

İslam İşbirliği Teşkilatı (OIC). (2025, 24 Temmuz). Arap-İslam Bakanlar Komitesi, İsrail Knessetinin Batı Şeria'ya Sözde "İsrail Egemenliği" Koyma Çağrısı Yapan Bildirgeyi Onaylamasını Kınadı. https://new.oic-oci.org/SitePages/NewsDetail.aspx?Item=2915

Knesset. (2025, 23 Temmuz). Press Release: Knesset Calls for Annexation of Judea and Samarya. https://main.knesset.gov.il/EN/News/PressReleases/Pages/press23725r.aspx

Metin, A. (2024). Filistin’de İki Devletli Çözümün Önündeki Engeller ve Bir Çözüm Önerisi. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(4), 967.

Pelosi warns Israeli annexation would undermine US national security interests. (2020, 5 Haziran). The Times of Israel.

https://www.timesofisrael.com/pelosi-says-israeli-annexation-in-west-bank-would-hurt-us-interests/

Shaw, M. N. (2017). International Law (8th ed.). Cambridge University Press, s. 112.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2025, 23 Temmuz). No: 157, 23 Temmuz 2025, İsrail Meclisi'nde Batı Şeria'nın İlhakına Yönelik Atılan Adımlar Hk. https://www.mfa.gov.tr/no_-157_-israil-meclisi-nde-bati-seria-nin-ilhakina-yonelik-atilan-adimlar-hk.tr.mfa

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK). (2024, 20 Temmuz). Uluslararası Adalet Divanı'nın 19 Temmuz 2024 tarihli İstişari Görüşüne İlişkin Basın Açıklaması. https://www.tihek.gov.tr/uluslararasi-adalet-divaninin-19-t

Uluslararası Adalet Divanı. (2004, 9 Temmuz). Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion. ICJ Reports 2004, s. 136, para. 120-122.

Uluslararası Adalet Divanı. (2024, 19 Temmuz). Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem. https://www.icj-cij.org/case/186

[1] United Nations Security Council Resolution 242 (1967). Bkz;

https://www.google.com/aclk?sa=L&ai=DChsSEwjlzoeF_NyOAxVxkYMHHXG9LiMYACICCAEQABoCZWY&co=1&ase=2

[2] Metin, Abdullah. "Filistin'de İki Devletli Çözümün Önündeki Engeller ve Bir Çözüm Önerisi." *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 4, 2024, s. 967.

[3] Metin, A. (2024). *Filistin'de İki Devletli Çözümün Önündeki Engeller ve Bir Çözüm Önerisi* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.

[4] Burns, Jacob; Perugini, Nicola (2016). "Oslo Sınırlarını Çözmek". Manna, Jumana; Storihle, Sille (editörler). İyilik Rejimi (PDF) . s. 40.

[5] A2. Avrupa Birliği, "C Bölgesi ve Filistin Devleti İnşası" Hakkında Dahili Rapor, Brüksel, Ocak 2012 (alıntılar). (2012). Filistin Çalışmaları Dergisi , 41 (3), 220–223. https://doi.org/10.1525/jps.2012.XLI.3.220

[6] Knesset. (2025, 23 Temmuz). *Press Release: Knesset Calls for Annexation of Judea and Samarya*. https://main.knesset.gov.il/EN/News/PressReleases/Pages/press23725r.aspx

[7] Metin, A. (2024). *Filistin'de İki Devletli Çözümün Önündeki Engeller ve Bir Çözüm Önerisi* (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi.

[8] Çakmak, D. (2023). İsrail Sağının Batı Şeria'nın Statüsüne Dair Hukuki Yaklaşımını Anlamak. *Tesam Akademi Dergisi*, 10(1), 1-22.

[9] Shaw, M. N. (2017). *International Law* (8. baskı). Cambridge University Press, s. 112.

[10] Dördüncü Cenevre Sözleşmesi. (1949, 12 Ağustos). *Savaş Zamanında Sivillerin Korunmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesi*, md. 49. https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/geneva-convention-relativ

[11] Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı 242. (1967, 22 Kasım).

https://undocs.org/en/S/RES/242(1967))

[12] Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı 338. (1973, 22 Ekim). [https://undocs.org/en/S/RES/338(1973)] (https://undocs.org/en/S/RES/338(1973))

[13] Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı 2334. (2016, 23 Aralık). [https://undocs.org/en/S/RES/2334(2016)] (https://undocs.org/en/S/RES/2334(2016))

[14] Uluslararası Adalet Divanı. (2004, 9 Temmuz). *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion*. ICJ Reports 2004, s. 136, para. 120-122.

[15] irleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararı 67/19. (2012, 29 Kasım). *Status of Palestine in the United Nations*. [Https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-196558/] https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-196558/

[16] Uluslararası Adalet Divanı. (2024, 19 Temmuz). Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem https://www.icj-cij.org/case/186

[17] Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK). (2024, 20 Temmuz). Uluslararası Adalet Divanı'nın 19 Temmuz 2024 tarihli İstişari Görüşüne İlişkin Basın Açıklaması. https://www.tihek.gov.tr/uluslararasi-adalet-divaninin-19-t

[18] Fokus+. (2025, 24 Temmuz). *AB: Batı Şeria'nın İlhakı Uluslararası Hukukun İhlali Olur*. https://www.fokusplus.com/dunya/ab-bati-serianin-ilhaki-uluslararasi-hukukun-ihlali-olur

[19]İslam İşbirliği Teşkilatı (OIC). (2025, 24 Temmuz) Arap-İslam Bakanlar Komitesi, İsrail Knessetinin Batı Şeria'ya Sözde "İsrail Egemenliği" Koyma Çağrısı Yapan Bildirgeyi Onaylamasını Kınadı https://new.oic-oci.org/SitePages/NewsDetail.aspx?Item=2915

[20] Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2025, 23 Temmuz). 'No: 157, 23 Temmuz 2025, İsrail Meclisi'nde Batı Şeria'nın İlhakına Yönelik Atılan Adımlar Hk.' https://www.mfa.gov.tr/no_-157_-israil-meclisi-nde-bati-seria-nin-ilhakina-yonelik-atilan-adimlar-hk.tr.mfa

[21] Pelosi warns Israeli annexation would undermine US national security interests". (2020, Haziran 05). *The Times of Israel*. https://www.timesofisrael.com/pelosi-says-israeli-annexation-in-west-bank-would-hurt-us-interests/

[22] Gürseler, C. (2021). Filistin-İsrail Sorununda Trump'ın Fait Accompli Girişimi: "Yüzyılın Planı". *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 9(2), 384.

[23] Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi (OCHA), "İnsani Durum Güncellemesi #308 | Batı Şeria", 24 Temmuz 2025 https://www.ochaopt.org/content/humanitarian-situation-update-308-west-bank